

Kaldıraçlı İşlemler Vergi Mevzuatı

Kaldıraçlı işlemler, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. *Menkul kıymet/diğer sermaye piyasası araçlarına* ilişkin vergilendirme ise Gelir Vergisi Kanunu (GVK) ve Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) hükümlerine göre gerçekleşmektedir. Tahsil edilecek vergi, oluşan net kâr üzerinden hesaplanır. *Foreks ve benzeri kaldıraçlı işlemlerde* ise vergilendirme 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. Maddesine göre yapılmaktadır ve %10 oranında tevkifat uygulanmaktadır. Tahsil edilecek vergi, oluşan net kâr üzerinden hesaplanır. Kaldıraçlı işlemlerden doğan zararlar, gelecek yıllara devredilemez. Kaldıraçlı işlemler ve Menkul kıymet/diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin vergilendirme 3 prensip altında incelenmektedir.

1) Kur Farkının Dikkate Alınmaması Hk.

- Döviz, altına veya başka bir endekse dayalı *menkul kıymet/diğer sermaye piyasası araçlarına* ilişkin işlemlerde tevkifat matrahının tespitinde alış/satış bedelinde işlem tarihindeki TL karşılıkları alınacaktır. Yabancı para birimine endeksli (örneğin altın veya Euro) *menkul kıymet/diğer sermaye piyasası araçlarında* alış ve satış esnasında oluşan kur farkı dikkate alınmayıp TL karşılıkları üzerinden oluşan net kar vergilendirilecektir.
- Yabancı para cinsinden hesaplanan *Foreks ve benzeri kaldıraçlı işlemlerden* elde edilen gelir net kârla sonuçlanması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır.

Örneğin;

Yatırımcı;

- EUR/USD kontratında EUR 100.000 tutarında 1.1200 kur seviyesinden alım yapmıştır.
- Daha sonra kontratını 1.1250 seviyesinden kapatmıştır.
- Bu işlemten doğan net kâr USD 500 olup kur farklarının dikkate alınmaması gerekmektedir.
- Tevkifat tutarının bulunması için USD 500 satış tarihi için geçerli kurdan TRY cinsine çevrilerek matrah üzerinden vergi hesaplama yapılmalıdır.
- Satış tarihinde USD/TRY paritesi 40 ise müşterinin net kârı 20.000 TRY (USD 500*40) olacaktır.
- Bu tutarın %10'u 2.000 TRY'dir; yani bu işlem özelinde vergi ödemesi bu tutarda yapılacaktır.

Not: Kur olarak işlem anında kullanılan kurun kullanılması gerekmektedir. Ancak işlem anında kullanılan kurun olmaması halinde TCMB'nin yayınladığı döviz alış kuru kullanılmalıdır.

2) Finansal Ürünlerin Gelir Sınıfına göre Ayırıştırılması (Mahsuplaşma Yapılması)

Üçer aylık dönemlerde aynı türden finansal ürün sözleşmelerinde birden fazla işlem yapılması halinde verginin hesaplanmasında aynı tür ürünlerden yapılan işlemler tek bir işlem gibi dikkate alınır. Finansal ürünlerin sınıflandırılması, işlemle ilişkilendirilen ürünün dâhil olduğu gruba göre yapılacaktır. Vergiye tabi tutar, işlemlerden elde edilen toplam kazanç – toplam zarar şeklinde hesaplanır. Fakat burada önemli olan nokta, aynı dönem içerisinde aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araç sınıfında bulunan ürünlerin kâr ve zararları birbiriyle mahsup edilirken farklı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araç sınıfı içerisinde bulunan ürünlerin kâr ve zararları ile mahsup edilememesidir.

Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Araçları sınıflandırması aşağıdaki gibidir:

- 1) Sabit Getirili Menkul Kıymetler
- 2) Değişken Getirili Menkul Kıymetler
- 3) Diğer Sermaye Piyasası Araçları
- 4) Yatırım Fonları Katılma Belgeleri ve Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri

Fark kontratları (CFD), hisse senedi veya hisse senedi endeksi (örn, DJI, NDX, S&P 500, vb.) gibi menkul kıymetlerde yapılıyorsa 2. Grup olan *Değişken Getirili Menkul Kıymetler* yer almaktadır. Fakat emtia (örn, Petrol vb.) üzerine yapılıyorsa 3. Grup olan *Diğer Sermaye Piyasası Araçları* sınıfında yer almaktadır.

Örneğin:

EUR/USD işlemlerinden +50.000 TL kâr bulunurken DAX CFD işleminden –20.000 TL zarar edilen bir senaryoda vergiye tabi kazanç mahsuplaştırılmadan yapılır çünkü EUR/USD ve DAX endeksi farklı türde yer almaktadır.

→ Net sonuç = +50.000 TL vergiye tabi kazanç. Kaldıraçlı alım-satım işlemlerinde vergi %10 olarak uygulanmaktadır. Yani vergi olarak ödenecek tutar 5.000 TL’dir.

3) FIFO (First In – First Out) Kuralı

Türkiye’de genel prensip olarak finansal varlıkların vergilendirilmesinde FIFO yöntemi uygulanır. Yani, vergi hesaplamasında pozisyon açma ve kapama sırası önemlidir. Yatırımcıların açtığı kaldıraçlı işlem pozisyonları, pozisyon kapatılırken ilk başta alındığı varsayılan varlığın satıldığı; satıldığı varsayılan varlığın ise alındığı mantığıyla kâr/zarar hesaplaması yapılmaktadır.

Örneğin;

1. 1 kontrat USD/TRY **alım**: 39,0000 TL’den
2. 1 kontrat USD/TRY **alım**: 40,0000 TL’den
3. 1 kontrat **satım**: 41,0000 TL’den işlemi gerçekleştirilmiştir.

→ Satılan ilk kontrat, ilk alınan 39 TL’lik pozisyonla eşleştirilir. Bu işlemten doğan kâr 200,000 (4,100,000-3,900,000) TRY’dir. Bu işlemten doğacak vergi ise 20.000 (200,000*0.10) TRY’dir.

Ayrıca, işlem platformunda pozisyonlar halen açık olsa dahi arka planda eşleşme gerçekleşir ve vergi doğar.